

MILOŠ ARANICKI :

RAD PARTISKE ORGANIZACIJE U HIGIJENSKOM ZAVODU
U ZAGREBU

Dvađeset i osme bio sam u Zagrebu, zaposlen kao mlad ljekar u Higijenskom zavodu. Čuvari režima naročito su budno motrili na ljude zaposlene pri medicinskoj preventivi. Oni su odavno govorili da su higijenski zavodi "obojeni crveno" imali su i zašto! Bile su to ustanove čiji su ljudi kao rijetko gdje imali priliku da budu u živom neposrednom kontaktu sa narodom. Da upoznaju njegov život i njegove nevolje, da se nadahnjuju borbenim raspoloženjem koje je izviralo iz dubokog nezadovoljstva radnih ljudi prema nenarodnom i korumpiranom režimu Kraljevine.

Partiska organizacija pri Higijenskom zavodu u Zagrebu bila je u to vrijeme jedna od najagilnijih u gradu. Njeni članovi bili su mahom mladi intelektualci. Sjećam se nekih od njih : Pavla Gregorića, Vere Filipović, Jove Dugaševića, Frane Kordića, Hrvoja Ivekovića i drugih. Mislim da je na našu aktivnost povoljno djelovala i činjenica što je tadašnji direktor Zavoda bio dosta liberalan čovjek koji je na rad komunista u svojoj ustanovi znao da gleda "kroz prste". Bio je to dr Berislav Borčić, poznati medicinski stručnjak. Njegova žena Mara bila je naš simpatizer. U to vrijeme u Higijenskom zavodu bio je zaposlen i Slaviša Vajner, kao sanitarni inženjer. On tada još nije bio član Partije, ali sam siguran da je boravak u jednoj tako naprednoj i komunistički orijentisanoj sredini značio za njega mnogo. Čini mi se da upravo odatle i datira njegovo revolucionarno opredjeljenje.

Raznovrsni su bili zadaci koje je rješavala ta

partiska organizacija. Njeni članovi bili su često javka na koju bi se obraćali mnogi naši drugovi iz drugih gradova. Mi smo brinuli za njih, obezbjeđivali im smještaj, povezivali ih dalje. Ipak je naš najčešći zadatak bio čisto tehničke prirode. To je bila izrada specijalnog mastila koje se koristilo za razna partiska dokumenta. Urezao mi se u sjećanje duboko jedan događaj koji je baš vezan za to mastilo. Jednoga dana došao je k nama jedan čovjek i predstavio se kao komunista koji je pobjegao iz zatvora. Ispričao nam je podrobno kako mu je uspjelo da "pobjegne" i kako, eto, upravo on mora da izvjesti partijsko rukovodstvo o nekim značajnim stvarima. Zatražio je da mu damo hemisko mastilo i da mu napravimo još neke usluge. Ali, mi smo bili krajnje oprezni jer nam je taj čovjek, zahvaljujući blagovremenim obavještenjima, bio podozriv. Naime, iz zatvora je poručio Moni Levi preko nekog Šalamoha, tada sekretara jednog od sindikalnih saveza u Zagrebu, da je taj čovjek koji treba da nas posjeti običan provokator. Tako smo nastojali da se pred tim agentom držimo što hladnokrvnije i da mu ničim ne damo priliku da posumnja u nešto. Naročito su dobro glumili Hrvoje Iveković i Jovo Dugošević koji su tada radili u našem laboratoriju, jer se provokator saletio osobito oko njih. Tada smo istina dobro prošli, ali hapšenja je inače bilo dosta.

U sjećanju mi je ostao događaj koji je sam po sebi dovoljno govorio koliko su čuvari režima gledali u tim našim higijenskim ustanovama "crvenu opasnost". Poretku monarhije nikako nisu odgovarale koncepcije medicinske preventive koja je u ono vrijeme pokazivala jasne tendencije široke socijalizacije, osobito u periodu kad je načelnik u Ministarstvu zdravlja bio Dr Štampar. Za vrijeme posjete Pere Živkovića Zagrebu ta netrpeljivost režima prema ljudima iz preventive kao da je najbolje došla do izražaja. Živković je došao i u Higijenski zavod. Ljutito je vikao i prijetio. Rekao je da je tu leglo

komunista i da treba zatvoriti sve higijenske zavode, jer i onako zemlja može bez njih ! Ali njegove riječi nisu nikoga zaplašile, a oprobane komunističke borce ponajmanje.

2013